

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1939.

Första kammaren.

Nr 14.

Onsdagen den 1 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Forslund* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner: nr 109, angående den lägre lantbruksundervisningens ordnande; och nr 120, angående anskaffande av ett sjuktransportflygplan.

Friherre *Beck-Friis* anmälde, att han åter funnit sig vid riksdagen.

Upplästes två till kammaren inkomna ansökningar, vilka jämte därvid fogade läkarintyg voro så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Under hänvisning till bifogade läkarintyg får jag härmed vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsarbetet fr. o. m. den 28 februari t. o. m. den 4 mars 1939.

Stockholm den 28 februari 1939.

Georg Andréén.

Ledamoten av riksdagens första kammare professor *Georg Andréén* är på grund av influensa oförmögen att deltaga i riksdagens arbete fr. o. m. den 28 februari t. o. m. den 4 mars 1939, vilket intygas.

Stockholm den 28 februari 1939.

Olof Björlin,
leg. läk.

Till riksdagens första kammare.

Under hänvisning till bifogade läkarintyg får jag härmed vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsarbetet under mars månad.

Hedemora den 28 februari 1939.

Em. Bjurström.

Härmed intygas att riksdagsman *Emanuel Bjurström*, Hedemora, på grund av sjukdom alltjämt är förhindrad att deltaga i riksdagsarbetet för en tid av ytterligare c:a en månad.

Hedemora den 28 februari 1939.

Bengt Berglund,
leg. läk.

De begärda ledigheterna beviljades.

Herr statsrådet och chefen för socialdepartementet *Forslund*, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr *Knut Peterssons* fråga om socialstyrelsens hemliga cirkulär rörande tillämpningen av kungörelsen den 9 september 1938 med vissa föreskrifter om avvisning av utlänningar, erhöll ordet och anförde: Herr talman! Herr *Knut Petersson* har till mig riktat följande fråga:

Ang. socialstyrelsens cirkulär rörande avvisning av utlänningar.

Första kammarens protokoll 1939. Nr 14.

Ang. socialstyrelsens cirkulär rörande avvisning av utlänningar. (Forts.)

»Är statsrådet beredd medverka till att socialstyrelsens hemliga cirkulär rörande tillämpningen av Kungl. Maj:ts kungörelse den 9 september 1938 med vissa föreskrifter om avvisning av utlänningar bringas till offentlig kännedom?»

Socialstyrelsen har utfärdat ifrågavarande cirkulär med stöd av den befohgenhet, som styrelsen erhållit genom kungörelse av den 23 december 1937 med vissa föreskrifter rörande socialstyrelsens befattning med registrering av och kontroll över utlänningar m. m.

Jag anser mig icke hava anledning att medverka till att cirkuläret bringas till offentlig kännedom.

Herr **Petersson, Knut**: Herr talman! Är herr statsrådet medveten om att inom svenska tidningskretsar råder stark och växande oro över tillämpningen av sekretesslagen och därmed sammanhängande bestämmelser?

Ang. anvisningar rörande civilbefolkningens förhållande vid flygangrepp.

Ordet lämnades härefter ånyo till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet **Forslund**, som meddelat, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara jämväl herr Ömans fråga om anvisningar huru civilbefolkningen bör förhålla sig vid flygangrepp, och nu yttrade: Herr talman! Herr Öman har till mig riktat följande fråga:

»Har herr statsrådet för avsikt att vidtaga åtgärder för att genom utarbete av en broschyr eller på annat sätt giva civilbefolkningen nödiga anvisningar om huru den bör förhålla sig vid flygangrepp?»

Luftskyddsinspektionen utgav i april 1938 inspektionens allmänna anvisningar nummer 3 under titeln »Luftskyddet, korta anvisningar för envar». Denna broschyr avsåg att innefatta för allmänheten nödiga anvisningar angående luftskyddet och behandlade närmast medlen för beredande av brandskydd mot stridsgaser, första hjälp vid stridsgaser m. m. Vidare gavs vid dessa anvisningar särskilda föreskrifter huru allmänheten skulle förhålla sig vid flyglarm. Av sagda broschyr ha hittills utgivits sammanlagt 180,000 exemplar. Broschyren har ytterligare omarbetats för att göras lättillgänglig för en större allmänhet. En illustrerad upplaga om 200,000 exemplar har beställts och väntas utkomma inom en månad.

Förutom nu nämnda broschyr finnes en av riksluftskyddsförbundet utgiven broschyr kallad »Luftskyddets ABC» med en upplaga om 70,000 exemplar. Denna broschyr innehåller också föreskrifter om vad civilbefolkningen har att iakttaga i händelse av luftskyddstillstånd.

Vidare innehåller riksluftskyddsförbundets tidskrift »Flyglarm» i sitt första nummer för 1937 råd och anvisningar i lättillgänglig form angående luftskyddets organisation samt förhållningsorder om vad allmänheten har att iakttaga vid luftskyddstillstånd och flyglarm m. m. Av detta tidskriftsnummer har i början av 1938 nytryckts en upplaga på 93,000 exemplar.

Almanackan för år 1939 innehåller slutligen en artikel angående det civila luftskyddet, där vissa anvisningar givas allmänheten, hur den bör förhålla sig vid flygangrepp.

Herr **Öman**: Herr talman! Alla de broschyrer och skrifter, varom herr statsrådet här lämnat kammaren upplysning, äro nog i och för sig mycket tacknämliga. Men jag tror att mycket mera skulle behöva göras för att ge tillräcklig offentlighet åt det faktum, att dessa skrifter existera. Det är nämligen min — och jag tror mångas — erfarenhet, att just de stora, breda lagren av allmänheten, den egentliga civilbefolkningen, som behöver upplys-

Ang. anvisningar rörande civilbefolkningens förhållande vid flygangrepp.
(Forts.)

ning och undervisning, icke har kännedom om de utgivna luftskyddsskrifterna.

Jag är i alla fall glad, om denna fråga och det svar den erhållit kan i sin mån bidra till att ge allmänheten kännedom om att dessa skrifter finnas.

Han excellens herr ministern för utrikes ärendena **Sandler**, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Andréns fråga om de nordiska ländernas enhetliga riktlinjer i den spanska frågan, fick nu ordet och anförde: Herr talman! Till svar å herr Andréns fråga, om jag är i tillfälle att lämna upplysning om de enhetliga riktlinjer, som de nordiska länderna enligt Helsingforskommunikén av den 22 februari skola följa i den spanska frågan, får jag meddela, att då frågan behandlades i Helsingfors, ansågs lämpligast att tillsvidare intaga en avvaktande hållning. I vad på svenska regeringen ankommer tillägger jag, att den med uppmärksamhet följer lägets utveckling i Spanien. Utan nära samråd med övriga nordiska regeringar kommer regeringen icke att taga något diplomatiskt steg i avseende å sin ställning till detta läge. Då ytterligare klarhet däröver föreligger, kommer jag att förelägga frågan för regeringen.

Ang. de nordiska ländernas enhetliga riktlinjer i den spanska frågan.

Herr statsrådet *Forsslund* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 98, angående överskridande för budgetåret 1938/39 av en i skolöverstyrelsens avlöningsstat ingående delpost;

nr 100, angående anställningsförhållandena för biträdande lärare vid folkskolor och lärare vid mindre folkskolor;

nr 101, angående anslag till intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter; samt

nr 102, angående anslag till om- och nybyggnadsarbeten vid nomadskolorna m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 90, angående anslag till kurs för farmacie kandidatexamen.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 91, angående ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 97, angående anslag till lantmäteriväsendet.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner: nr 99, angående anvisande av medel för vissa byggnadsarbeten vid Norrbottens artillerikårs etablissemang i Boden;

nr 103, angående skyddsläkemedel åt vissa kvinnor och barn;

nr 104, angående befrielse för värnpliktige Carl Hugo Söderström m. fl. från viss betalningsskyldighet; samt

nr 105, angående anvisande av ytterligare medel för vissa byggnadsarbeten vid Västgöta flygfloattiljs etablissemang i Karlsborg.

Herr statsrådet *Wigforss* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 107, angående befrielse för förste gymnastikkonsulenten hos skolöverstyrelsen, kaptenen i Vendes artilleriregementes reserv K. A. W. Berg von Linde från skyldighet att till statsverket återbetala oriktigt uppburen pension;

nr 108, angående förhöjning av förra epidemisjuksköterskan *Johanna Maria Johansson* tillkommande pension från statens pensionsanstalt;

nr 110, angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.; samt

nr 111, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 3 § 3 och 5 mom. förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande jordbruksutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—4.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 5 och 6.

Lades till handlingarna.

Punkterna 7—10.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 11 och 12.

Lades till handlingarna.

Punkterna 13 och 14.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 15.

*Anslag till
statens växt-
skyddsanstalt.*

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att för statens växtskyddsanstalt fastställa ändrad personalförteckning och godkänna ändrad avlöningsstat samt till Statens växtskyddsanstalt: Avlöningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 152,900 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 179 av herr *Björkman*, *Gustaf Adolf*, och friherre *Lagerfelt* samt II: 251 av herr *Johansson* i Mysinge m. fl., vari hemställts, att riksdagen måtte anvisa ett anslag å 6,200 kronor för nästa budgetår för växtskyddsverksamhetens bedrivande i Östergötland i överensstämmelse med det förslag, som styrelsen för växtskyddsanstalten framlagt för Kungl. Maj:t.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 179 och II: 251 — såvitt desamma behandlats under förvarande punkt —

1) för statens växtskyddsanstalt fastställa under punkten införd personalförteckning;

Anslag till statens växtskyddsanstalt. (Forts.)

2) godkänna under punkten införd avlöningsstat för statens växtskyddsanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40;

3) till Statens växtskyddsanstalt: Avlöningar för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 152,900 kronor.

Friherre Lagerfelt: Herr talman! Som herr talmannen och kammaren behagade finna, har jordbruksutskottet avstyrkt en motion, avlämnad av herr Björkman, Gustaf Adolf, och mig, angående bidrag till växtskyddsanstalt i Östergötland.

Det är sant, att motionen är avstyrkt, men den är så välvilligt behandlad av utskottet, att jag måste som motionär betyga utskottet min tacksamhet därför, och uttalar jag den förhoppningen, att denna välvilliga behandling från utskottets sida kommer att medföra, att ärendet kommer till riksdagen i form av en kungl. proposition.

Häri instämde herr *Björkman, Gustaf Adolf*.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i den nu ifrågavarande punkten hemställt.

Punkterna 16—22.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 23.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning hade utskottet i förevarande punkt hemställt, att riksdagen måtte till Lantbrukshögskolan: Underhåll av byggnader m. m. för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 122,400 kronor.

Anslag till underhåll av byggnader vid lantbrukshögskolan.

Reservation hade anmälts av herr *Sederholm*, som likväl ej antytt sin åsikt.

Herr Sederholm: Herr talman! Jag har till denna punkt fogat en blank reservation och anhåller att med några ord få motivera, varför jag gjort detta. Jag har ingenting att invända mot den kläm, som utskottet kommit till. Det är blott en passus i motiveringen, som jag åtminstone skulle vilja säga några ord om.

I motiveringen heter det, att utskottet förutsätter, »att kostnaderna för erforderliga reparationer ingående prövas, för att utgifterna för ifrågavarande ändamål om möjligt skola kunna nedbringas». Jag har naturligtvis ingenting att erinra emot, att utgifterna skola ingående prövas, men när man säger, att man väntar sig, att detta ovillkorligen skall medföra ett nedbringande av kostnaderna, är jag inte lika övertygad om att det är riktigt.

Jag har erfarenhet från Ultuna — jag satt åtskilliga år i styrelsen där — hur en prutning från statsmakternas sida på reparations- och underhållsanslagen visserligen medförde, att kostnaderna nedbringades, men byggnadsbeståndet fick förfalla och gå tillbaka, och därigenom blevo kostnaderna, när det sedermera skulle iståndsättas, mycket högre, än om reparationerna verkligen skett i rätt tid. Jag har samma erfarenhet från styrelsen för centralanstalten, som nu blivit flyttad till Ultuna; även där blevo bidragen till reparation och underhållning satta för lågt, och byggnadsbeståndet fick förfalla. Styrelsen kunde inte underhålla byggnaderna med det anslag, som stod till förfogande, och det har också kommit dryga efterräkningar med stora ombyggnader och reparationer för att hålla byggnadsbeståndet uppe.

Jag vill med dessa ord egentligen understryka, att man icke först och främst

Anslag till underhåll av byggnader vid lantbrukshögskolan. (Forts.)
 får eftersträva att hålla reparationskontot nere för att tillfredsställa vissa budgetära krav, med risk att själva byggnadsbeståndet förfaller eller icke vidmakthålles. Jag vill därför uttala den förhoppningen att i nyssnämnda passus i motiveringen ej får inläggas någonting, som kan innebära en uppmaning att försumma eller eftersätta underhållet av de byggnader, som det är fråga om, utan att de alltjämt bli underhållna, varvid naturligtvis all nödig sparsamhet skall iakttagas vid utförandet, men att själva planen för ifrågavarande arbeten icke beskäres med återopande av detta uttalande.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt.

Punkterna 24—30.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 31.

Lades till handlingarna.

Punkterna 32—47.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 48.

Kungl. Maj:ts hade föreslagit riksdagen att till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Bidrag till särskilda utbildningskurser för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 98,000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebar bland annat, att statsbidrag för anordnande av utbildningskurser för ladugårdsskötare skulle utgå med ett grundanslag av 600 kronor för varje kurs och ett tilläggsanslag av 60 kronor per elev.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren väckt, till utskottet hänvisad motion, nr 28, av herr *Bengtsson*, vari hemställdes, att riksdagen måtte besluta,

dels att statsbidrag för anordnande av utbildningskurser för ladugårdsskötare skulle utgå med ett grundanslag av 800 kronor per kurs och ett tilläggsanslag av 80 kronor för varje elev,

dels ock att till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Bidrag till särskilda utbildningskurser för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 107,000 kronor.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på återopade grunder hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionen I: 28, till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Bidrag till särskilda utbildningskurser för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 98,000 kronor.

Herr **Bengtsson**: Herr talman! Då vid denna punkt jordbruksutskottet har avstyrkt en av mig väckt motion angående höjning av anslaget till utbildningskurser för ladugårdsskötare, ber jag, herr talman, att med några ord få erinra om denna för dagen så högst aktuella fråga.

Lantbruksstyrelsen anför i sitt yttrande i ärendet, att vissa kursanordnare hos styrelsen framhållit, att statsunderstödet ej är tillfyllest för bestridande av kostnader för ifrågavarande kurser. På grund härav förefinnas alltjämt svårigheter att förvärva tillräckligt lämpliga kursanordnare. Det är därför,

Ang. statsbidrag till utbildningskurser för ladugårdsskötare. (Forts.)
herr talman, ägnat att väcka förvåning inom lantmännens led, att statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet ej kunnat finna skälig anledning att uppta kungl. lantbruksstyrelsens förslag, vilket innebär samma anslagsbelopp som begäres i motionen, så mycket mera som statsrådet, lika litet som andra ägare av boskap i detta land, kan vara okunnig om vilka oerhörda svårigheter det för närvarande är att erhålla dugliga ladugårdsskötare. Detta beror dels på arbetstids- och semesterlagarnas inskränkning av arbetstiden, vilket medför att tillfälliga djurskötare omedelbart måste insättas, dels på alla de nya bestämmelserna i hygieniskt syfte rörande djurstallar, mjölkkrum m. m., vilka medföra att större uppmärksamhet måste ägnas vår boskapskötsel och mjölk-hushållning.

Statsrådet redogör i statsrådsprotokollet för den höjning av anslaget som företogs förra året, men, säger statsrådet, trots detta synas svårigheter fortfarande finnas att erhålla dugliga kursledare, och han föreslår därför en höjning av grundanslaget med 100 till 600 kronor och av tilläggsanslaget med 10 kronor till 60 kronor för varje elev, vilket blir 9,000 kronor mindre än vad lantbruksstyrelsen och motionären föreslagit.

Jordbruksutskottet anser sig i likhet med motionen böra understryka, att behovet av ett ökat antal skolade ladugårdsskötare är stort, och att åtgärder från det allmänna sida böra vidtagas för att avhjälpa den brist som råder. Men utskottet erinrar samtidigt om att en omläggning av utbildningskurserna genomfördes så sent som vid 1938 års riksdag, och vid sådant förhållande, och innan större erfarenhet vunnits av verksamheten i dess nya form, avstyrker utskottet motionen.

Av utskottets motivering för avslag synes det som om utskottet hade missuppfattat motionens innebörd. Jag har aldrig på minsta sätt ifrågasatt någon omläggning av utbildningskurserna, lika litet som någon ändring av formen för verksamheten, utan endast begärt förhöjning av nuvarande anslag för ändamålet. Behovet därav har, som förut nämnts, framhållits dels i statsrådsprotokollet, dels i lantbruksstyrelsens yttrande. Man kan verkligen stå undrande och spörjande, när man tänker på allt vad jordbruket fått vara med om den sista tiden, när det gällt utgifter och bekymmer. Många av de givna löftena om kompensation ha icke uppfyllts, men de fastställda utgifterna utgå automatiskt. Här gäller det endast en merutgift på cirka 9,000 kronor — en alltför blygsam summa — till en näring som i hela vårt land har de allvarligaste bekymmer, vilka i dessa dagar tvinga ett stort antal lantmän att sälja det värdefullaste de äga, nämligen sina boskapsbesättningar, i brist på dugliga skötare till desamma.

Ja, herr talman, i det läge denna fråga nu tyvärr befinner sig är det ju hopplöst att få igenom motionen i kammaren, och därför har jag intet yrkande.

I detta anförande instämde herr *Nilsson, Bernhard*, och herr *Bodin, Karl*.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Punkterna 49—61.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 62.

Lades till handlingarna.

Punkten 63.

Utskottets hemställan bifölls.

*Anslag till
fåravelns
befrämjande.*

Punkten 64.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Fåravelns befrämjande för budgetåret 1939/40 anvisa ett anslag av 23,000 kronor.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 225 av herrar *Swartling* och *Ekströmer* samt II: 335 av herr *Sandström*, vari — såvitt nu var i fråga — hemställdes, att till svenska fåravelsföreningen måtte ställas ett belopp av 10,000 kronor för utbildande av fårherdar.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 225 och II: 335, till Fåravelns befrämjande för budgetåret 1939/40 anvisa ett anslag av 23,000 kronor.

Herr *Ekströmer*: Herr talman! Jag vill börja med att beklaga, att utskottet ganska snävt har behandlat vår motion nr 255. Beträffande den punkt, vari densamma redan förut i dag är behandlad, vill jag inskränka mig till att uttala en förhoppning, att denna fråga till nästa år kommer att upptagas av Kungl. Maj:t, ty den är av sådan betydelse, att den säkerligen snarast måste lösas.

Vårt yrkande i den nu föredragna punkten sammanhänger i själva verket med det förhållandet, att det vid arbetet på fåravelns befrämjande har visat sig lämpligt att försöka få till stånd större enheter; icke blott fåravel vid större gårdar, utan även betesföreningar, gemensamhetsbeten. Detta gäller särskilt Norrland, där stora vidder finnas, som äro synnerligen lämpliga för dylik jordbruksdrift. Men för att få till stånd dylika gemensamhetsbeten fordras tillgång till fårherdar. Svenska fåravelsföreningen anordnar visserligen fårherdekurser, men på grund av bristande medel och till följd därav omöjligheten att lämna tillräckliga bidrag till de eventuella eleverna, har anslutningen till dessa kurser blivit mycket ringa. Vi motionärer ha därför tänkt oss, att staten med hänsyn till det stora intresse, som en ökad fåravel bör ha för landet, skulle träda emellan och med ett litet anslag bidra till att stimulera deltagandet i dylika kurser.

Jag förstår, att när riksdagen nu avslagit motionen i dess första del, kommer så förmodligen att ske även beträffande den andra delen. Jag skall därför icke framställa något yrkande. Jag har endast velat göra detta påpekande i förhoppning att frågan upptages till en kommande riksdag.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i den nu ifrågakvarande punkten hemställt.

Punkterna 65—75.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 76 och 77.

Lades till handlingarna.

Punkten 78.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 79.

Lades till handlingarna.

Punkterna 80—110.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 111 och 112.

Lades till handlingarna.

Punkterna 113—130.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 131—136.

Lades till handlingarna.

Punkten 137.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 138.

Lades till handlingarna.

Punkterna 139—142.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 143.

Under punkten 143 av nionde huvudtiteln i statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen

1) medgiva, att Kungl. Maj:t finge under budgetåret 1939/40 bevilja statsbidrag från statens avdiktningensanslag å tillhopa högst 3,800,000 kronor;

2) till Grundförbättringar: Statens avdiktningensanslag för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 3,000,000 kronor.

I samband härmed hade utskottet till behandling förcheft två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 175 av herr *Carlström* m. fl. och II: 258 av herr *Lindmark* m. fl., vari hemställdes, att riksdagen måtte under punkten 143, nionde huvudtiteln, grundförbättringar: statens avdiktningensanslag,

1. medgiva, att Kungl. Maj:t finge under budgetåret 1939/40 bevilja statsbidrag från statens avdiktningensanslag å tillhopa högst 4,000,000 kronor, varav

a) 2,000,000 i första hand till Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län och

b) 2,000,000 kronor till landet i övrigt; samt

2. till grundförbättringar: statens avdiktningensanslag för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 3,200,000 kronor.

Utskottet hade i den nu förevarande punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 175 och II: 258,

1) medgiva, att Kungl. Maj:t finge under budgetåret 1939/40 bevilja statsbidrag från statens avdiktningensanslag å tillhopa högst 3,800,000 kronor:

2) till Grundförbättringar: Statens avdiktningensanslag för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 3,000,000 kronor.

Ang. statens
avdiktningens-
anslag.

Ang. statens avdikningsanslag. (Forts.)

Reservationer hade avgivits

dels av herr *Gabrielsson*, vilken — under åberopande av motiveringen till motionerna I: 175 och II: 258 — hemställt, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 175 och II: 258.

1) medgiva att Kungl. Maj:t finge under budgetåret 1939/40 bevilja statsbidrag från statens avdikningsanslag å tillhopa högst 4,000,000 kronor, varav 2,000,000 kronor i första hand till Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län samt 2,000,000 kronor till landet i övrigt;

2) till Grundförbättringar: Statens avdikningsanslag för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 3,200,000 kronor;

dels ock av herrar *Sederholm*, *Casenberg* och *Persson* i Grytterud, vilka — med förmälan, att Kungl. Maj:t borde erhålla bemyndigande att utbetala statsbidrag från statens avdikningsanslag intill det belopp, som angivits i motionerna I: 175 och II: 258, men att sådan fördelning av bidragen mellan de fyra nordligaste länen och landet i övrigt, som förordats i motionerna, icke borde ifrågakomma — hemställt, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt motionerna I: 175 och II: 258,

1) medgiva, att Kungl. Maj:t finge under budgetåret 1939/40 bevilja statsbidrag från statens avdikningsanslag å tillhopa högst 4,000,000 kronor;

2) till Grundförbättringar: Statens avdikningsanslag för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 3,200,000 kronor.

Herr **Gabrielsson**: Herr talman! När detta ärende behandlades av förra riksdagen, yttrade jag, att jordbruksministern nog måste kunna trolla, om han skulle få det då begärda anslaget att räcka till. Det har också visat sig, att jordbruksministern inte kunde trolla, utan han har fått lov att höja anslaget. Trots denna höjning är såväl tilldelningen av bidrag som ock anslagssumman för låg, så att balansen snarare ökar än minskar.

Nu begära motionärerna här, att beloppet för kommande år måtte ökas med 200,000 kronor eller från av Kungl. Maj:t begärda 3,800,000 till 4,000,000 kronor, samt att rätten att tilldela bidrag ävenledes ökas med samma belopp eller från av Kungl. Maj:t föreslagna 3,000,000 till 3,200,000 kronor. Denna framställning har av jordbruksutskottets majoritet avstyrkts, och man har ansett, att det av Kungl. Maj:t begärda anslaget borde vara tillräckligt. Jag för min del anser däremot, att om man också höjer bidraget med 200,000 kronor, så är även detta mycket otillräckligt. Om man i alla fall ökar anslaget med 200,000 kronor årligen, så kan man inom de närmaste 15 åren bortarbeta balansen. Motionärerna yrka vidare, att anslagsbeloppet skall delas, så att hälften tillfaller de fyra nordligaste länen och andra hälften landet i övrigt. Till denna fråga skall jag sedan återkomma.

Enligt vad jag inhämtat från lantbruksstyrelsen — uppgifterna återfinnas delvis å sid. 263 i huvudtiteln — innelågo vid innevarande budgetårs början ansökningar om statsbidrag till 282 företag, representerande ett bidragsbelopp av 1,800,000 kronor. Utöver nämnda ansökningar väntade lantbruksstyrelsen att nya ansökningar skulle inkomma i ungefär samma omfattning som under förra året, eller till omkring 3,800,000 kronor.

För tillgodoseende under löpande budgetår av samtliga såväl föreliggande som under året motsedda ansökningar skulle sålunda erfordras en bidragstilldelning av 1,800,000 + 3,800,000 = 5,600,000 kronor. För ändamålet finnes tillgängligt bidrag från statens avdikningsanslag med 1,200,000 kronor.

Av för budgetåret 1938/39 föreliggande och påräknade ansökningar om statsbidrag beräknas sålunda ansökningar å ett belopp av 5,600,000 —

Ang. statens avdikningsanslag. (Forts.)

1,200,000 = 4,400,000 kronor bliva överförda till budgetåret 1939/40. Jämväl under sistnämnda budgetår torde nya ansökningar om statsbidrag inkomma till ett belopp av omkring 3,800,000 kronor. För tillgodoseende under budgetåret 1939/40 av ansökningar om statsbidrag skulle sålunda erfordras i runt tal $4,400,000 + 3,800,000 = 8,200,000$ kronor. Härav framgår ju, att motionärerna haft mycket goda skäl för sitt yrkande om höjning av anslaget. Att årligen hålla på och upplagra en mängd ansökningar, som i brist på medel icke kunna erhålla bidrag, kan icke vara till gagn.

Motionärerna framhålla också, att de finna nedprutningen på vad lantbruksstyrelsen föreslagit beklaglig, då väl endast en mening kan råda därom, att torrläggningarna för övre Norrland äro av största betydelse såsom ett led i strävandena att utvinna ny odlingsbar mark och därigenom förstärka de ofullständiga jordbruken. Den lilla höjning av anslaget med 200,000 kronor, som motionärerna begära, är därför mycket väl motiverad, men kommer ändå inte att på långt när täcka bristen på medel, erforderliga för att tillgodose efterfrågan. Jag har hos lantbruksstyrelsen även inhämtat, att statskontoret vid utbetalningen av de av lantbruksstyrelsen beviljade bidragen måst överskrida anslaget med betydande belopp. Sålunda var anslaget redan för februari 1938 överskridet med 298,450 kronor, för mars med 79,000, april med 89,248, maj med 299,079 och juni med 180,255 kronor eller i runt tal med 850,000 kronor. Visserligen har anslaget förslagsanslags karaktär, men likväl bör ju ett anslagsbelopp ej överskridas på sätt som här skett.

Jag kommer så till frågan om uppdelning av anslaget, som i motionen föreslagits. Av förståeliga skäl ha mina medreservanter icke velat vara med därom. Vi norrlänningar se emellertid frågan på ett annat sätt. För det första är tillgången på odlingsbar, ej avdikad mark betydligt större i Norrland än annorstädes i landet. För det andra odlas ju betydligt mera i Norrland än i södra och mellersta Sverige. Vidare finnas icke annorstädes i landet så små brukningsdelar — om man undantar Kronobergs län — som i de fyra nordligaste länen, vilka därför äro i stort behov av komplettering av ofullständiga jordbruk. Det är därför, herr talman, som vi vilja uppdelas anslaget, så att vi veta, vad vi ha att lita till. I södra och mellersta Sverige är det som regel stora företagen, vilka sluka mycket pengar, såsom t. ex. sjösänkingsföretag, men det odlas litet. Jag kan peka på bl. a. Hornborgsjön, som är väl känd i riksdagen. Hur mycket har där odlats? Det är i regel de stora företagen, som bli först tillgodosedda, medan de små få vänta, och när anslagen då inte räcka till mer än att var annan sökande kan få bidrag, så kunna somliga få vänta i flera år, innan något bidrag erhålles. Då därtill kommer, som jag förut framhållit, att odlingsintresset är betydligt större i Norrland än i de övriga delarna av landet, vilja vi, herr talman, först ge Kungl. Maj:t rätt att utdela större bidrag ävensom öka anslaget med 200,000 kronor samt dessutom att anslaget uppdelas i tvenne hälfter, varav 2,000,000 kronor tilldelas de fyra nordligaste länen samt 2,000,000 kronor landet i övrigt — detta i överensstämmelse med de avgivna motionerna och min reservation, till vilken jag, herr talman, ber att få yrka bifall.

Herr Tjällgren: Herr talman! Jag skall inte upptaga någon längre debatt i anledning av vad herr Gabrielsson anförde. Jag vill dock säga, att det enligt min åsikt inte skulle spela så stor roll, om herr Gabrielsson finge sin vilja igenom och beloppet höjdes med 200,000 kronor, ty detta är, såsom framgår av utlåtandet, ett förslagsanslag och får alltså överskridas. Vidare vill jag erinra därom, att riksdagen — såsom också utskottet framhåller — redan tidigare för samma ändamål beviljat 1,200,000 kronor, ehuru på en annan

Ang. statens avdikningsanslag. (Forts.)

punkt och i annat sammanhang. Jag är fullt ense med herr Gabrielsson om att anslaget är till stor nytta, men jag tror som sagt inte, att det i sak skulle ha något att betyda, om man ginge med på motionärernas förslag. Jag ber därför att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vad slutligen angår den av motionärerna föreslagna uppdelningen av anslaget, har utskottet icke ansett densamma vare sig praktisk eller smidig, utan funnit lämpligt att låta Kungl. Maj:t ombesörja denna. Jag tror också, att vi härutinnan kunna hysa fullt förtroende för Kungl. Maj:t. Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan även i det avseendet.

Herr Sederholm: Motionären har, som jag tycker, anfört övertygande skäl för en höjning av detta förslagsanslag. Både den motivering som förekommer i motionen och vad han nu anfört vitsordar efter min uppfattning behovet av en avsevärd ökning av anslagsbeloppet. Det har invänts, att detta är ett förslagsanslag och alltså kan överskridas, men även i fråga om ett förslagsanslag bör beloppet anpassas efter det behov som föreligger och för vars täckande förslaget är avsett, och därför menar jag att en höjning i detta fall är fullt motiverad. Jag anser att även en förhöjning av 200,000 kronor är för ringa, men då motionären inte har gått längre, bör man åtminstone kunna bifalla detta blygsamma krav.

Vad beträffar anslagets uppdelning på två fonder, en för Norrland och en för södra Sverige, har jag icke kunnat följa motionären. Kungl. Maj:t har givetvis att ta hänsyn till alla faktorer som tala till förmån för anslag till Norrland och norrländska företag i riktig och rättvis jämförelse med ansökningar från andra delar av landet, men jag tror inte att riksdagen behöver binda Kungl. Maj:t genom att reservera särskilda medel för Norrland och särskilda för södra och mellersta Sverige.

På dessa skäl, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den reservation, som jag jämte några andra ledamöter fogat till utskottets utlåtande.

Herr von Stockenström: Jag skall bara be att få påpeka att det är två olika beslut som riksdagen här går att fatta. Det ena är hur stort belopp som får beviljas i statsbidrag, och det andra hur stort anslag som skall behöva anvisas för att möjliggöra beviljande av statsbidrag. I förra avseendet vill jag fästa uppmärksamheten på, att det belopp som under de senaste åtta åren har betalats, utgör i medeltal omkring 3,400,000 kronor. Då regeringen nu föreslår 3,800,000, har den alltså inte varit mera njugg än tidigare utan snarare tvärtom. Jag har bara velat påpeka detta, för att kammaren inte skall få den uppfattningen, att regeringen prutat på ett anslagsbelopp som tidigare brukat utgå.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter jämlikt därunder förekomna yrkanden gjordes propositioner, dels på bifall till vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt, dels på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Gabrielsson vid punkten avgivna reservationen, dels ock på godkännande av det förslag, som innehölls i herr Sederholms m. fl. vid punkten avgivna reservation; och förklarades den förstnämnda propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 144.

Lades till handlingarna.

Punkterna 145—147.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 148.

Lades till handlingarna.

Punkterna 149—151.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 155.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 110,000 kronor.

Om anordnande av engelska språkkurser för fiskarbefolkningen.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 99 av herr *Andersson, Emil*, m. fl. samt II: 101 av herr *Hansson* i Hönö m. fl., vari hemställts, att riksdagen måtte till Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 115,000 kronor.

Motionärernas förslag innebar bland annat, att 5,000 kronor skulle anvisas för anordnande av engelska språkkurser för fiskarbefolkningen.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på åberopade grunder hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 99 och II: 101, till Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 110,000 kronor.

Herr Mannerskantz: Herr talman! Denna punkt rör sig om en motion, som går ut på att anslå medel till anordnande av språkkurser i engelska för sådana fiskare, som man har anledning förmoda komma att landföra sina fångster i engelska och skotska hamnar. Det anslag som begäres är 5,000 kronor. Vid utskottets behandling av motionen visade det sig, att de flesta av utskottets ledamöter ansågo, att det nog var en bra sak som borde tagas under välvilligt övervägande. Emellertid ville inte utskottet direkt tillstyrka motionen, då man inte ansåg sig kunna betro Kungl. Maj:t det oerhörda ansvaret att planlägga användningen av dessa 5,000 kronor. Även om man inte i allt kan ha förtroende för den Kungl. Maj:t som för närvarande sitter, tycker jag dock för min del, att man i en liten sak som denna kan anse Kungl. Maj:t fullt mäktig att lösa de föga komplicerade spörsmål som sammanhånga med densamma. Utskottet har varit så angeläget att befordra denna sak, att det påpekar att Kungl. Maj:t givetvis har rättighet att försöksvis anordna sådan undervisning med till förfogande stående medel.

Jag har begärt ordet just för att understryka det lämpliga i att Kungl. Maj:t utnyttjar denna möjlighet att anordna en försöksundervisning för medel som finnas till förfogande. Jag tror att en sådan försöksundervisning kommer att ge de bästa erfarenheter, bättre än en utredning skulle kunna göra, och jag hoppas att dessa erfarenheter måtte leda till ett förslag av Kungl. Maj:t, helst till nästa års riksdag, så att man då kan fatta ett mera positivt beslut. Det är endast att beklaga att det skall behövas en sådan omgång. I en hel del sådana mindre frågor skall det väl inte vara alldeles nödvändigt att riksdagen utformar eller tar ställning till alla detaljer. När det gäller större saker, är det ju nödvändigt och ofrånkomligt, men att varje liten fråga skall behöva uppskjutas både ett och flera år, även om den är aldrig så behövlig, kan jag inte finna vara lämpligt.

Då utskottet emellertid gått med på att göra en så positiv motivering för

Om anordnande av engelska språkkurser för fiskarbefolkningen. (Forts.)
sitt avslagsyrkande, har jag inte velat reservera mig och kommer inte att framställa något särskilt yrkande, utan hoppas endast att jordbruksministern, som nu infunnit sig vid behandlingen av nionde huvudtiteln, kommer att ta ad notam vad utskottet skrivit i denna punkt.

Herr talman, jag har intet yrkande.

Herr **Granath**: Genom att utskottet skrivit som det gjort har det ju visat, att det i likhet med herr Mannerskantz har förtroende för den nu sittande regeringen, och att herr Mannerskantz själv tycks vara belåten därmed visas ju av att han inte framställde något yrkande, varför jag inskränker mig till att yrka bifall till utskottets förslag.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Punkten 156.

Lades till handlingarna.

Punkterna 157—159.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 160.

Lades till handlingarna.

Punkterna 161—180.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 181.

Lades till handlingarna.

Punkterna 182—196.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 197—203.

Lades till handlingarna.

Punkterna 204—228.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 229 och 230.

Lades till handlingarna.

Punkterna 231—235.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 236.

Lades till handlingarna.

Punkterna 237 och 238.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 239—242.

Lades till handlingarna.

- Herr statsrådet *Strindlund* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
- nr 92, angående statsförvärv av den Tidaholms järnvägsaktiebolag tillhöriga Tidaholms järnväg;
 - nr 93, angående förvärv för postverkets räkning av vissa fastigheter i Borås m. m.;
 - nr 94, angående statsförvärv av den Mjölby—Hästholmens nya järnvägsaktiebolag tillhöriga järnvägen Mjölby—Hästholmen;
 - nr 95, angående statsförvärv av den Lysekils järnvägsaktiebolag tillhöriga Lysekils järnväg;
 - nr 115, angående anläggning av ett reningsverk till huvudavloppsledningen mellan Järva och Lilla Värtan m. m.; samt
 - nr 116, angående upplåtelse av visst område å Djurgården till Stockholms stad.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 15, i anledning av väckta motioner om anslag till statsbidrag till inköp av konstgödsel i de fyra nordligaste länen.

Om statsbidrag till inköp av konstgödsel i Norrland.

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 173 av herr *Carlström* m. fl. samt II: 256 av herr *Lindmark* m. fl., hade hemställts, att riksdagen under nionde huvudtiteln till en ny anslagspost: Bidrag till inköp av konstgödsel i de fyra nordligaste länen, måtte bevilja ett förslagsanslag av 700,000 kronor att disponeras enligt i motionerna angivna grunder.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att motionerna I: 173 och II: 256 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Enligt en vid utlåtandet avgiven reservation hade herrar *Sederholm*, *Gabrielsson*, *Casenberg* och *Persson* i Grytterud — under åberopande av motiveringen till motionerna I: 173 och II: 256 — hemställt, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 173 och II: 256, till Bidrag till inköp av konstgödsel i de fyra nordligaste länen under nionde huvudtiteln för budgetåret 1939/40 anvisa ett förslagsanslag av 700,000 kronor.

Herr **Gabrielsson**: Herr talman! Då frågan om bidrag till inköp av konstgödsel i de fyra nordligaste länen behandlades vid förra riksdagen, yttrade jordbruksutskottet: Utskottet delar motionärernas uppfattning därom, att en ökad användning av konstgödsel i de fyra nordligaste länen skulle stimulera framförallt odling av fodermedel. Jordbrukarna torde därigenom kunna göra sig mera oberoende av inköp av foder från utlandet. Med hänsyn härtill anser sig utskottet böra tillstyrka, att staten vidtar åtgärder för främjande av konstgödselanvändningen i nämnda län. Lantbruksstyrelsen, som gavs tillfälle att yttra sig över motionerna, framhöll det obestridligt stora behovet av konstgödsel för jordbruket i Norrland, men fann att, ehuru starka skäl föreläge att effektivt främja det norrländska jordbrukets produktionsförmåga, subsidieformen vid inköp av konstgödsel knappast vore den bästa. Styrelsen fann att norrlänningarna voro okunniga om konstgödselns användning och förordade i stället en praktisk kursverksamhet rörande det egentliga

Om statsbidrag till inköp av konstgödsel i Norrland. (Forts.)
jordbrukets växtodling. Jordbruksutskottet ansåg emellertid dessa farhågor överdrivna och ville för sin del i princip biträda motionerna. Utskottet ansåg dock att det skulle medföra en orättvisa, om statsbidraget bleve lika för kustbon och den som bodde närmare norska gränsen. Utskottet föreslog därför att fraktbidrag å konstgödsel skulle utgå till jordbrukare inom de fyra nordligaste länen, när konstgödseln fraktades på järnväg mer än 52 km., och föreslog härför ett anslag å 200,000 kronor, vilket sedermera av riksdagen bifölls.

Om man vill verksamt stödja jordbruket i Norrland och framförallt i någon mån kompensera det norrländska jordbruket för den fördyring, som jordbruket onekligen utsatts för genom acciser som pålagts de fodermedel, som jordbrukarna i Norrland äro i behov av att köpa, så går det inte med blott en gest. Ja, jag kallar fjolårets riksdagsbeslut om fraktbidrag för en gest. Om vi se på motionärernas uppgifter, finna vi, att jordbrukarna i hela Norrbottens län inte kunna tillgodogöra sig mer än c:a 7,500 kronor, och då är detta dock det län som har de längsta avstånden. Om jag likväl utgår från att de övriga tre länen genom fraktbidragen tillgodogöra sig lika mycket, skulle hela summan av bidrag röra sig om c:a 30,000 kronor. Alla förstå ju, att ett sådant belopp inte har den ringaste betydelse som stöd för det norrländska jordbruket eller som compensation för den merutgift som vållats jordbrukarna i Norrland genom stödet för foderspannmålsodlingen i södra och mellersta Sverige.

Vi förneka ingalunda den fördel som jordbruket i Norrland likaväl som jordbruket i hela landet har av mjölkregleringen, och förneka inte heller nytan av anslaget till särskilda åtgärder för det norrländska jordbrukets stödande, men vi anse att intetdera kan kompensera det norrländska jordbruket för den merutgift som de förut omtalade acciserna medfört.

Jag nämnde vid fjolårets riksdag i ett annat sammanhang, och jag kan även göra det nu, att det stöd som jordbruket i Norrland får, ingalunda uppväger den merkostnad som jordbrukarna få vidkännas på grund av åtgärderna för att stödja foderspannmålsodlingen. Vi kunna ju som bekant inte själva i någon större grad odla foderspannmål till kraftfoder utan äro hänvisade att köpa så gott som allt kraftfoder, och i samma mån detta fördyras genom accisen, försvåras ju också jordbruksdriften. Inom de fyra län, som det är meningen att stödja med detta anslag, finnas c:a 75,000 brukningsdelar. Om jag utgår från att varje jordbrukare köper tio säckar kraftfoder, och detta genom stödet åt jordbrukarna i andra landsdelar har fördyrats med två kronor per hundra kg, så blir ju detta ett belopp av 1,500,000 kronor. Om vi få tillbaka hälften av detta belopp för att inköpa konstgödsel och därigenom stimulera jordbrukarna att odla mera foderväxter, blir ju detta intet understöd i vanlig mening, utan endast en återbetalning av en del av vad de norrländska jordbrukarna fått erlägga. Vid förra årets riksdag föreslogo motionärerna, att bidraget skulle utgå lika för alla slag av konstgödselmedel, och mot detta riktades befogade anmärkningar. Motionärerna ha därför nu föreslagit en viss procent av inköpspriset, vilket torde få anses rättvist.

Det föreslås nu att bidraget skulle utgå med 25 % för Norrbotten och 20 % för de övriga länen. Den totala förbrukningen av konstgödsel, som är c:a 33,500 ton, skulle då kräva ett anslagsbelopp av 700,000 kronor, vilken summa motionärerna hemställt att riksdagen måtte anvisa.

Vidkommande slutligen det under 7:o) i 9:e huvudtiteln upptagna anslaget till fraktlindring, som i år satts till 75,000 kronor, vill jag påpeka att detta icke på långt när kommer att förbrukas, oaktat det nu utsträckts till att gälla Gävleborgs län och delar av Kopparbergs och Värmlands län. Det kan ju i

Om statsbidrag till inköp av konstgödsel i Norrland. (Forts.)

viss mån ha sitt berättigande, när det gäller långt avsidet boende, men det kan under inga förhållanden fylla den uppgift som varit meningen, nämligen att genom större användning av konstgödsel öka foderväxtodlingen. Det är endast ett direkt bidrag som i detta fall kan verka tillräckligt stimulerande.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till herrar Sederholms m. fl. vid utskottets utlåtande fogade reservation.

Herr statsrådet **Pehrsson-Bramstorp**: Herr talman! Jag skall inte alls blanda mig i diskussionen, huruvida det ur ekonomiska och andra synpunkter är riktigt att lämna ett bidrag till inköp av konstgödsel för Norrland; det är möjligt, att en utredning därom skulle visa, att ett sådant anslag vore befogat. Men jag vill vända mig mot den argumentering, som herr Gabrielsson åberopade. Hans resonemang byggde på en kalkyl över fördyringen av det kraftfoder, som måste köpas av jordbrukarna i de fyra nordligaste länen, men detta resonemang är inte riktigt, om man ser frågan i ett större sammanhang. Herr Gabrielsson kan sålunda övertyga sig om att fodermedelskostnaderna för närvarande äro lägre än t. ex. under tiden 1925—1929, samtidigt som mjölkpriserna nu äro avsevärt förmånligare för jordbrukarna än de voro under perioden 1925—1929. Både om man ser på de priser, som jordbruket får för sina produkter, och på de nedlagda fodermedelskostnaderna, finner man alltså, att herr Gabrielssons argumentering icke håller streck. Det är endast detta jag har velat påpeka.

Herr **Hagström**: Herr talman! Då jag är en av de icke bönhörda motionärerna i denna fråga, ber jag få säga några ord. I remissdebatten vid denna riksdag tillät jag mig uttala, att vissa av de anslagsposter i den framlagda statsverkspropositionen, som innefatta stödåtgärder för jordbruket i Norrland, äro alltför knapphändigt tillmätta. Jag uttalade då, att man ju hade den trösten, att man här i kammaren kunde motionera om höjning av anslagsposterna, men samtidigt påpekade jag, att denna möjlighet vore en mycket klen tröst, eftersom erfarenheten visat, att enskilda motionärer ha mycket små utsikter att vinna gehör för sina yrkanden, särskilt då om motionärerna ha politisk hemortsrätt utanför regeringspartierna. Vidare dristade jag mig påpeka, att vissa stödåtgärder, som kunde vara påkallade och nödvändiga för jordbruket i södra Sverige, vore av tveklaktigt eller kanske intet värde för jordbruket i Norrland, t. ex. brödsädsregleringen och subventionen av sockerbetsodlingen i Skåne. »Vi norrländska jordbrukare», fortsatte jag, »vilja emellertid ej motsätta oss dessa stödåtgärder. Vi vilja vara solidariska med jordbrukarna i sydligare delar av vårt land, som av naturen äro lyckligare lottade i jordbruks-hänseende. Vi anse det emellertid vara orättvist om sydsvenskarna motsätta sig någon höjning av anslagen för Norrlands jordbruksnäring — annat än på beredskapsstat.»

Jag nödgas i dag konstatera, att dessa mina onda aningar blott alltför snart blivit dystre verklighet i och med jordbruksutskottets föreliggande utlåtande nr 15 beträffande motionerna om förbilligande av konstgödselmedlen för Norrland. Utskottet åberopar sig på ett yttrande i denna fråga, som avgivits av lantbruksstyrelsen, däri styrelsen uttalar betänkligheter mot subsidieåtgärder vid inköp av konstgödselmedel, och utskottet kommer så fram till ett avstyrkande av motionen. För min del har jag mycket svårt att inse, att subsidier för inköp av konstgödselmedel i Norrland skulle väsentligt skilja sig från eller medföra större svårigheter än exempelvis sockerbetsodlingen i Skåne. Förbilligande av konstgödselmedlen är dessutom, enligt min åsikt, den kanske viktigaste och effektivaste formen av stödåtgärder för jordbruket i Norrland.

Om statsbidrag till inköp av konstgödsel i Norrland. (Forts.)

Jag anser därför att yrkandena i motionen äro så pass rimliga och billiga, att utskottet bort kunna tillstyrka dem.

Som frågan nu ligger till, torde det emellertid ej tjäna mycket till att komma med några längre utläggningar, och jag ber därför, herr talman, att få in-skränka mig till att yrka bifall till reservationen.

Herr Granath: Herr talman! Av det betänkande, som här föreligger, framgår, att jordbruksutskottet såväl i år som föregående år funnit, att detta ändamål är mycket behjärtansvärt. Det var ju också därför jordbruksutskottet föregående år föreslog anvisande av ett visst statsbidrag till inköp av konstgödsel i de fyra nordligaste länen, vilket anslag även sedermera utgick. Och i år har jordbruksministern upptagit en summa av 75,000 kronor för ändamålet i nionde huvudtiteln. Innan man ännu fått den erfarenhet av verkningarna av ett nytt anslag, som man ändå bör fordra, har utskottet inte ansett sig kunna gå med på den förändring, som är föreslagen i motionen.

Jag ber att med hänsyn till dessa omständigheter, herr talman, få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Gabrielsson: Herr talman! Vad jordbruksministern sade om att argumenteringen från norrlänningarnas sida inte är riktig, kan väl åtminstone den, som är från södra Sverige, instämma i. Men det kan inte hjälpas, att man i Norrland i alla fall har den uppfattningen, att vad vi få i tilldelning inte kompenserar vad vi ha i merutgifter. Men därom skola vi inte tvista; jag skall inte ta upp den frågan vidare.

Jag begärde ordet för att säga, herr talman, att jag är synnerligen tacksam ministern ådagalade i sitt uttalande. Jag hoppas, att jordbruksministern, kanske möjligen till nästa riksdag, kommer med en proposition om effektiva blanda mig i diskussionen, huruvida det är ekonomiska och andra synpunkter för det intresse för stödåtgärder till jordbruket i Norrland, som jordbruksåtgärder i ena eller andra formen, som kunna kompensera norrlänningarna för den merutgift, vi haft. Jag skulle då vilja rekommendera just sådana åtgärder, som vi tala om i dag, således ett bidrag till inköp av konstgödsel, ty med fraktbidrag eller fraktlindringar kommer man ingen vart mer på detta område.

Herr Sederholm: Herr talman! Denna fråga har setts här uteslutande som en Norrlandsfråga, men jag menar, att vi sörlänningar även få känna samhörighet med denna landsdel och från allmän svensk synpunkt behjärtade de synpunkter och önskemål, som komma därifrån. Det är ändå rimligt, att de svåra förhållanden, varunder det norrländska jordbruket arbetar, behjärtas från södra Sverige, och då nu norrlänningarna faktiskt fått vidkännas en hel del uppoffringar i samband med både brödsådsregleringen och fodersådsregleringen, är det motiverat, att de få en viss compensation.

Visserligen föreslogs och genomfördes i fjol en compensation i form av fraktbidrag, men dessa bidrag utgå, som motionärerna här upplyst om, i mycket liten skala och ha betydelse för endast en del av de norrländska jordbrukarna. De i motionen föreslagna åtgärderna innebära ett vida effektivare stöd för Norrlands jordbrukare och en compensation för de stödåtgärder åt andra kategorier, som ha blivit dem pålagda. Den föreslagna lindringen i gödselkostnaderna skulle på ett rättvist sätt träffa och gagna alla norrländska jordbrukare, även dem, som leva i kusttrakterna. Jag vill understryka, att dessa synpunkter böra behjärtas i lika mån av alla för svenskt jordbruk intresserade, antingen de bo i norr eller söder. Det är av dessa skäl jag har velat biträda den motion, som här föreligger.

Om statsbidrag till inköp av konstgödsel i Norrland. (Forts.)

Herr jordbruksministern återopade här de för närvarande låga fodersädspriserna, men jag vill då erinra om att detta prisläge ju är en mera tillfällig verkan av en stor skörd, som varit svår att avsätta. Föregående år ha fodersädspriserna legat högre än nu, och då ha norrlänningarna alltså härför fått vidkännas uppoffringar. Man vet inte heller, hur det kan komma att ställa sig i framtiden. Om fodersädspriserna regleras så, som varit avsett, kommer givetvis det högre fodersädspriset att åter drabba norrlänningarna, och om den export av havre, vartill anslag nu är beviljat från riksdagens sida, kommer att ha en sådan effekt, äro vi ju redan därmed uppe i foderpriser, som motivera den av motionärerna yrkade gottgörelsen till det norrländska jordbruket.

Jag ber att med dessa ord få yrka bifall till reservationen.

I herr Sederholms yttrande instämde herr *Velander*.

Herr statsrådet **Pehrsson-Bramstorp**: Herr talman! Herr Sederholm försökte konstruera upp en skillnad mellan norra och södra Sverige och talade för att vi skulle förstå varandra. Jag hälsar med tillfredsställelse, att herr Sederholm nu förstår norra Sverige, ty jag minns, att då vi sutto tillsammans i jordbruksutskottet, förståelsen för norra Sverige inte alltid var så varm, som den är för närvarande.

Sedan skulle jag vilja göra ett förtydligande till herr Sederholm, som förmodligen hörde fel. Jag sade inte i mitt förra anförande, att fodersädspriserna voro låga i närvarande stund, utan det exempel jag anförde avsåg den omständigheten, att priset på oljekakor, trots att avgift nu utgår, inte är så högt som 1925—1929, varemot den produkt, som framställes genom oljekorna, nämligen mjölken, står högre i pris för Norrlands vidkommande än under åren 1925—1929.

Jag har, som sagt, ingenting emot att det göres en undersökning om det befogade i att konstgödsel kommer till större användning i Norrland och att statsbidrag på grund därav eventuellt lämnas till inköp av konstgödsel. Men som jag sade förra året, tror jag ändå, mina herrar, att man bör ha en på försök och undersökningar grundad kännedom om hur stora kvantiteter och vilka sorter, som skola användas. Jag kan ta ett exempel från den nu aktuella lagringen av reservförråd av bl. a. olika konstgödselslag. Den undersökning, som jag har satt i gång, och som ledes av professor Åkerman, har genom försöksverksamhet kunnat uppvisa, att inom vissa områden av jordbruket ha fosforsyrade gödselmedel använts, där de inte alls betala sig, och på andra områden ha kalialter använts, fastän de inte alls göra någon nytta. Under sådana omständigheter måste konstgödseln åsamka jordbrukarna en förlust, och även om förlusten skulle minskas därigenom att staten lämnade bidrag, så kvarstår ändå en förlust med det belopp, som jordbrukarna själva få utbetala. Jag menar att man väl ändå bör ha en undersökning att gå efter, som visar vad de olika åtgärderna innebära.

Jag vet ju inte, om motionärerna ha någon sådan undersökning att gå efter, men enligt vad som framkom, då vi förra året diskuterade denna fråga, sakna motionärerna den grundläggande kännedomen om dessa ting. De saknade för övrigt även den grundläggande kännedomen om vilket belopp, som borde utgå till fraktbidrag förra året, då det begärdes 200,000 kronor; även med den omfattning, som nu föreslagits, beräknar man ju, att 75,000 kronor skola vara tillräckliga för detta ändamål.

Jag har med detta velat understryka, att det är angeläget, inte minst ur de norrländska jordbrukarnas egen synpunkt, att denna försöksverksamhet utökas, så att det kan klart konstateras, att den och den sortens konstgödsel är

Om statsbidrag till inköp av konstgödsel i Norrland. (Forts.)
lämplig för det och det sädeslaget och för de och de områdena. På det sättet skall man inte behöva slänga ut pengar onödigtvis för att köpa konstgödsel, som kanske inte kan lämna valuta ens sedan priset blivit nedsatt genom statsbidrag.

Herr Carlström: Herr talman! Med anledning av statsrådets yttrande nyss, att fjolårets motionärer inte kände till hur mycket fraktbidragen skulle uppgå till och att för detta ändamål begärts ett felaktigt och för stort belopp, vill jag såsom motionär i frågan framhålla, att motionärerna förra året hade samma motion som nu. De begärde således ett bidrag för inköp av konstgödsel, men däremot intet bidrag för fraktlindring. Fraktbidraget var jordbruksutskottets uppfinning, och det var jordbruksutskottet, som föreslog detta belopp, 200,000 kronor, som förslagsanslag till fraktbidrag för konstgödsel. Nu visar det sig, att för detta ändamål icke behöves mer än 75,000 kronor, vilket belopp statsrådet i år begär, och detta fastän utöver de fyra nordligaste länen även tillagts Gävleborgs, Kopparbergs och Värmlands län. Det är således inte mindre än 7 län, som erhålla fraktbidrag från det begärda anslaget av 75,000 kronor. Jag har velat säga detta för att tillrättalägga det påstående, som här gjorts av statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet, att motionärerna skulle lämnat felaktiga uppgifter beträffande det belopp, som borde utgå i form av fraktbidrag.

För att sedan återgå till sakfrågan, så vill jag vända mig till utskottets talesman, herr Granath. Han säger, att vi ännu endast ha obetydlig erfarenhet om hur fraktbidraget kommer att verka, och att vi böra avvakta dess resultat, innan vi besluta nya bidrag för ifrågavarande ändamål. Detta har också utskottet sagt. Men tror herr Granath, att 75,000 kronors bidrag till konstgödsel, fördelade på 7 län, kan ha någon större verkan på utvecklingen av jordbruket i Norrland? Behöver man verkligen avvakta resultatet av ett bidrag på 75,000 kronor för upphjälpande av jordbruket i 7 län, innan man kan vidta någon annan mera effektiv åtgärd? Jag vill bara ställa den frågan.

Spörsmålet om det norrländska jordbrukets ställning i jämförelse med jordbruket i mellersta och södra Sverige vore det befogat att uppta till närmare diskussion, men det finns inte anledning att göra detta i dag. Jag vill endast understryka vad som här tidigare är framhållet, nämligen att jordbruket i Norrland inte har fått samma hjälp av de prisregleringsåtgärder, som vidtagits från statens sida, som jordbruket i södra och mellersta Sverige har fått. Den regleringsåtgärd, som Norrland haft otvivelaktig nytta av, är mjölkregleringen, men det är väl också den enda. Spannmålsregleringen t. ex. har varit en belastning för Norrland, eftersom jordbrukarna där uppe äro köpare av brödsäd från södra och mellersta Sverige.

Det är egendomligt för en norrlänning att nödgas konstatera, att när det gäller hjälp till jordbruket i Norrland, mötas vi i riksdagen av ganska stort missförstånd och misstroende. Man söker på alla sätt misstolka våra påståenden och argument. Jag måste i detta sammanhang erinra om att vi norrlänningar i allmänhet inte ha något emot stödåtgärder för jordbruket i södra delarna av landet. Jag kan exempelvis erinra om stödet åt havreodlingen, som beslutades här för några veckor sedan, att utgå med två miljoner kronor i form av pristillägg vid export av fodersäd, och som i främsta rummet skulle vara till hjälp för de mellansvenska odlarna. Det var den gången till och med en norrlandsrepresentant, som, utan att på minsta sätt påyrka kompensation från norrländsk sida, hemställde om bifall till jordbruksutskottets förslag. Då är ändock att betänka, att stödet till havreodlarna i mellersta Sverige inte endast blir detta exportbidrag av två miljoner kronor, utan avsikten är natur-

Om statsbidrag till inköp av konstgödsel i Norrland. (Forts.)

ligtvis också att stödja prisbildningen inom landet, så att prisnivån inte sjunker ytterligare utan snarare bringas att stiga. Denna åtgärd kommer följaktligen att i viss mån drabba oss norrlänningar, som äro köpare av havre. Trots detta voro vi med om att utan protest besluta om dessa åtgärder. Men när det gäller en direkt hjälp till det norrländska jordbruket, vilken i detta fall begränsar sig till de fyra nordligaste länen, mötas vi av ett motstånd, som visserligen inte är kompakt, men som dock bildar majoritet i kammaren.

Vi böra väl ändå se denna fråga närmast ur den synpunkten, som redan är antytt, att det norrländska jordbruket för närvarande har det mycket svårt ställt, och att utsikterna för framtiden inte heller äro gynnsamma. I årets remissdebatt uttalade herr Tjällgren bl. a. mycket stora betänkligheter på grund av den omständigheten, att de biförtjänster, som småbrukarna i Norrland tidigare haft, mer och mer gå denna grupp av jordbrukare ur händerna för att efterhand upptagas av särskilda arbetsgrupper. Då nu jordbruksenheterna där uppe äro så pass små, att jordbrukaren i regel inte kan existera utan biförtjänster, och då dessa biförtjänster mer och mer försvinna, så förstås utan vidare, att det norrländska jordbrukets allmänna läge blir sämre och sämre, och att utsikterna för framtiden te sig mörka.

Frågan är, hur dessa svårigheter skola kunna avhjälpas. Det nu föreliggande förslaget om bidrag till inköp av konstgödsel är naturligtvis intet universalmiddel utan endast ett led i våra strävanden. Man kan givetvis tänka sig även andra åtgärder, men ett faktum är, att den norrländska jorden för närvarande ger betydligt mindre avkastning än den skulle kunna ge, därest den finge en ordentlig kultur och ordentlig gödsling. Småjordbrukarnas ekonomi är där uppe ofta så svag, att de inte ha råd att inköpa de mängder konstgödsel, som erfordras för att bringa upp jorden i en högre växtkraft. Exempelvis i det län jag representerar, alltså Norrbottens län, försiggår en ganska livlig nyodlingsverksamhet, som omfattar omkring 1,000 hektar om året. Men för dessa nyodlingar kräves naturligtvis i första hand tillförsel av kalk och gödselmedel, och detta blir så dyrbart, att jordbrukarna i allmänhet inte ha råd därmed. Under sådana förhållanden är det helt naturligt, att denna nytillkomna areal inte kommer att ge den avkastning, man från början hade förväntat.

Ja, herr talman, med detta lilla inlägg i debatten har jag endast velat anknyta till och huvudsakligen instämma i vad som här först sagts av herr Gabrielsson. Jag yrkar alltså bifall till reservationen.

Herr Andersson, Alfred: Herr talman! Jag skall inte förneka, att de synpunkter, motionärerna fört fram, äro behjärtansvärda, och jag skall inte heller förneka, att de mindre jordbrukarna i Norrland ingalunda ha det väl beställt. Men samtidigt tillåter jag mig säga, att hela vår svenska småbrukarekär överhuvud taget ingalunda har det väl beställt. Nu är det givetvis svårt att övertyga Norrlandsrepresentanterna om de verkliga förhållandena söderut, men jag hoppas, att den riksdagsresa till södra Sverige, som är planerad till i sommar, skall komma att övertyga åtskilliga om att det inte är så bra där nere, som man kanske är böjd att tro.

Att jag inte i utskottet kunnat biträda motionärernas yrkande beror ingalunda på ovilja och heller inte på oförståelse för den sak, motionärerna fört fram. Men när man inte med säkerhet vet, vilka åtgärder, som kunna vara de mest lämpliga och mest effektiva, för att hjälpa såväl Norrlands småbrukare som småbrukarna överhuvud taget, har jag inte kunnat biträda motionerna.

Mitt huvudsakliga skäl till detta är emellertid, att det pågår en utredning

Om statsbidrag till inköp av konstgödsel i Norrland. (Forts.)

av en kommitté på 15 man, som därvid skall beakta alla de spörsmål, som äro förknippade med vårt jordbruksproblem i sin helhet. Främst har denna kommitté givetvis att undersöka de svårigheter, som vårt småbruk överhuvud taget har att brottas med. Jag tror därför, att det är välbetänkt, att man avvaktar resultatet av denna utredning, som, skulle jag hoppas, kan föreligga vid nästa års riksdag. För min egen del hoppas jag verkligen mycket av denna utredning, och jag tycker därför, att man i lugn och ro kan vänta ännu ett år. Jag tror således, att detta är klokt ur alla synpunkter.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Mannerskantz: Herr talman! När chefen för jordbruksdepartementet i debatten nyss uttalade, att det krävdes en noggrannare kännedom och utredning om vilka gödselmedel, som skola användas i Norrland, och att det bland jordbrukarna där uppe överhuvud taget behöves en större kunskap om behovet av sådana, blev detta för mig en påminnelse om det sätt, på vilket man behandlat förslag, som framlagts här i riksdagen i denna fråga vid flera olika tillfällen. Vid fjolårets riksdag visade man en ganska stor kallsinnighet gentemot det förslag, som vi då framförde beträffande försöksverksamhetens bedrivande, och som gick ut på att särskilt i Norrland få denna försöksverksamhet förlagd till de enskilda gårdarna i betydligt större utsträckning än nu är fallet. Vi önskade en sådan anordning just för att sprida kunskap om behovet av konstgödsel och för att få erfarenhet om hur konstgödselmedlen bäst kunna användas i Norrland. Det är rätt svårt att övertyga någon människa om att man är logisk, när man alltså ena gången säger, att man måste ha en utredning om dessa ting, men en annan gång, när man ställts inför möjligheten att framhjälpa denna utredning, endast förebär alla möjliga förhinder gentemot åtgärder i denna riktning.

Jag vill emellertid villigt erkänna, att jag inte anser den här föreslagna formen för bidrag höra till de allra mest sympatiska. Enligt min mening hade det varit bättre, att kunskapen om den vinst, som kan uppstå genom att använda konstgödselmedel, blivit så spridd, att detta i sig självt föranlett en ökad användning av konstgödsel i Norrland, på samma sätt som skett åtminstone i södra Sveriges bättre jordbruksdistrikt. Men om man inte kan få till stånd vare sig den ena åtgärden eller den andra, och om man anser, att det ligger någonting i de krav, som ställas uppifrån de norrländska länen, så får man ju lov att pröva de åtgärder, som där uppifrån mest önskas. Och det är därför, herr talman, som jag för min del inte kan underlåta att ansluta mig till de synpunkter, som i reservationen äro framförda.

En del av jordbruksministerns uttalande nu senast gick ut på, att priserna på oljekakor för närvarande icke skulle vara högre än under perioden 1925—1929. Det kan ju hända, att detta gäller för någon kaksort eller något varuslag, men jag tror inte man kan säga, att det gäller fodermedlen i allmänhet. Och om nu norrlänningarna vilja säkra sin foderförsörjning genom det de kunna producera på sin egen jord, och om de anse, att detta kan främjas genom statsbidrag till inköp av konstgödsel, så tycker jag, att man borde kunna försöka en sådan sak. Den borde emellertid kompletteras med en ökad försöksverksamhet.

Härjämte vill jag fråga, om ett initiativ kan väntas från regeringen, enkannerligen jordbruksministern, i den saken eller om man kan räkna med att om ett initiativ tages från annat håll, det blir välvilligare mottaget än förra gången. Bäst är givetvis, att förslag kommer från Kungl. Maj:t, ty då kan det vänta ett nådigt mottagande i kamrarna. Om däremot oppositionen framlägger ett förslag, blir det väl, även om det är klokt, som vanligt svårt

Om statsbidrag till inköp av konstgödsel i Norrland. (Forts.)

att vinna förståelse därför, men i så fall ber jag att då få hänvisa till jordbruksministrerns eget yttrande i dag, att det är mycket behöfligt, att jordbrukarna skaffa sig en bättre kännedom om vilka konstgödselmedel som lämpa sig i olika trakter och på olika jordar i Norrland.

Herr Andersson i Bussjö säger, att det i hela landet finns jordbrukare, som ha svårigheter att kämpa med. Det är klart, att jag inte vill förneka det, men nog måste man säga, att speciella förhållanden råda inom det område, som det nu rör sig om. Det kan därför möjligen finnas anledning att vidtaga särskilda åtgärder just för det området. Om man följde herr Anderssons resonemang, skulle det ju leda till att riksdagen aldrig skulle kunna hjälpa någon människa i landet på något sätt, ty alltid finns det någon, som behöver hjälp någon annanstans eller av någon annan anledning. Den delen av den ärade talarens argumentering anser jag därför att han helst borde taga tillbaka.

Innan jag slutar, vill jag sålunda fastslå, att jordbruksministern här sagt, att motionärernas förslag sannolikt är bra. Det vore intressant att veta, om ett initiativ i denna riktning, givetvis föregånget av den utredning, som statsrådet ansåg att motionärerna borde ha förebragt, kan väntas från regeringens sida, ifall reservationen i dag avslås. Det vore i varje fall en logisk följd av dagens debatt, om så skedde.

Herr Linderot: Herr talman! Jag har begärt ordet i denna fråga, inte därför att jag skulle vara speciellt sakkunnig på jordbruksfrågor, utan därför att jag genom mångårig verksamhet i övre Norrland såsom tidningsman ändå har fått en mycket ingående kännedom om de oerhört svåra förhållanden, under vilka den jordbrukande befolkningen i de nordligaste länen arbetar. Jag har också talat med mina väljare, som placerat mig här på Norrbottens-Västerbottenslänsbanken, och de ha alla den meningen, att det vore rimligt, om riksdagen genom bifall till det föreliggande förslaget om stöd åt jordbruksnäringsen i övre Norrland ville något underlätta den oerhört hårda kamp för tillvaron, som jordbrukarbefolkningen där uppe hittills fått föra.

Ett annat skäl till att jag begärt ordet är, att motionen kommit att framstå såsom en högers partimotion. Det är endast högermän, som ha undertecknat densamma, och det kan föranleda — jag hoppas att ingen blir förolämpad och tar det såsom ett ifrågasättande av omdömesgillheten hos kammarens ledamöter — en del representanter för södra Sverige att utan närmare eftertanke rösta emot motionen. Jag har den uppfattningen, att det i detta fall överhuvud taget icke kan drivas någon partipolitik — lika litet från kommunistiskt håll som från högers sida — då de befolkningsgrupper, som det här gäller att hjälpa, jordbrukarna i övre Norrland, i politiskt avseende fördela sig på samtliga partier.

Jag vill, herr talman, vädja till ledamöterna i kammaren att litet grand tänka på befolkningen uppe i Nordsverige. Om herrarna haft tillfälle att i likhet med mig under många år besöka praktiskt taget varenda by där uppe från Karesuando till Ume älv, skulle ni förstå, varför man talar för bifall till ett förslag om stöd åt denna befolkning. Jag vill tillägga, att uppmärksamheten på sistone har riktats på övre Norrland och särskilt Norrbotten på ett alldeles speciellt sätt till följd av det utrikespolitiska läget. Man menar, att befolkningen där uppe kan komma att bli utsatt för särskilt svåra förhållanden vid utrikespolitiska komplikationer på grund av tillvaron av malmfyndigheterna i Kirunavara och Gällivare. Det vore kanske lämpligt, att riksdagen visade, att den har god vilja att stödja befolkningen där uppe, som måhända blir rätt svårt utsatt vid eventuella utrikespolitiska komplikationer.

Det förhåller sig också på det sättet, att en stor del av den befolkning, som

Om statsbidrag till inköp av konstgödsel i Norrland. (Forts.)
genom ett bifall till reservationen skulle få hjälp, icke erhåller någonting — i varje fall icke någonting väsentligt och ofta ingenting alls — av den hjälp till jordbruket, som den svenska staten ändå tämligen rikligt har givit urder de år jordbruksregleringen bestätt. De nu ifrågavarande 700,000 kronorna skulle endast utgöra en ringa avbetalning till jordbrukarna i övre Norrland på den fordran de rätteligen ha på jordbruksregleringens många miljoner.

Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr statsrådet **Pehrsson-Bramstorp**: Herr talman! Då vissa talare i debatten undrat, om det kan påräknas något intresse från jordbruksdepartementets sida för motionärernas förslag och de synpunkter, som för övrigt framkommit under diskussionen här, vill jag endast påpeka, att ett sådant intresse har givit sig tillkänna långt innan motionen väcktes. I direktiven till 1938 års jordbruksutredning har nämligen uttryckligen sagts ifrån, att utredningen i första hand har att undersöka, vilket prisläge för jordbrukets produkter som måste uppnås för att jordbrukarna skola få en med andra samhällsgrupper jämförlig ekonomisk ställning. Dessutom står det uttryckligen i direktiven, att då det finns jordbruk i vårt land, som inte uteslutande genom bättre priser på jordbrukets produkter kunna lämna sina brukare en tillfredsställande ersättning för deras arbete, få för deras vidkommande andra möjligheter övervägas. Jag utgår ifrån att jordbruksutredningen, i vilken sitta representanter för olika delar av landet, skall beakta alla synpunkter av betydelse för avvägandet av de olika stödåtgärder, som kunna vara lämpliga såväl för skilda delar av landet som vid olika storlekar av jordbruk. Om det kommer att framläggas ett förslag, som överensstämmer med motionärernas, beror det således varken på motionen eller på vad som framkommit under debatten i dag, utan på de direktiv jordbruksutredningen erhöll förra året.

Herr **Andersson, Alfred**: Herr Mannerskantz riktade en anmaning till mig att taga tillbaka vad jag yttrat i mitt förra anförande. Jag tycker denna anmaning var fullständigt obefogad, och jag kommer icke heller att efterfölja den. Tvärtom har jag några tillägg att göra till vad jag förut sade.

Jag är visst inte ledsen över att högern nu så enigt uppträder som det norrländska jordbrukets beskyddare. Jag är tvärtom glad över det. Jag hoppas bara, att herr Mannerskantz kommer att visa samma intresse och samma välvilja vid det tillfälle, då riksdagen skall fatta beslut, som röra hela den svenska jordbrukarklassen, icke minst de små.

Till herr Linderot vill jag säga, att man inte så där generellt kan påstå, att Norrlands jordbrukare icke haft någon nytta av jordbruksstödet. Jag vill bara påminna om den stora skillnaden i prisutjämningsbidrag för mjölk i södra och i norra Sverige. För Norrlands vidkommande är bidraget 5 å 6 öre mot fattiga 1 å 2 nere i Skåne. Det är en väsentlig skillnad, herr Linderot, som man inte bör bortse ifrån.

Herr **Linderot**: Med all aktning för utredningar vill jag erinra statsrådet Pehrsson-Bramstorp om att det finns ett gammalt ordspråk, som lär oss, att medan gräset gror, dör kon. Jag tror inte, att man på något sätt skulle förrycka den pågående utredningens resultat, om man omedelbart gav en behövlig hjälp till övre Norrlands jordbrukare.

Herr **von Heland**: Herr talman! Vi jordbrukare i denna kammare äro väl alla på det klara med att hela jordbrukarklassen alltjämt har det besvär-

Om statsbidrag till inköp av konstgödsel i Norrland. (Forts.)

ligt. Men jag reagerar emot att man här särskilt från högerhåll talar endast för en landsända och försöker måla ut förhållandena där, som om denna del av landet hade en undantagsställning. Det kan jag inte gå med på. Jag kan inte heller riktigt gå med på att det är riktigt, att de norrländska jordbrukarna skulle ha det så mycket sämre än övriga jordbrukare, som man säger. Jag vill erinra talaren på norrlandsbanken om att i Mellansverige är det inte så förfärligt bra heller. Vi resonerade härom dagen om de foderpriser, som jordbrukarna här kunna få och som hålla sig omkring endast 10 öre, men jag skall inte så mycket uppehålla mig vid den detaljen. Jag vill i stället peka på mjölkpriserna. Jordbruksministern framhöll mycket riktigt, att man i Norrland har ett bättre pris nu än under perioden 1925—29. Jag kan meddela, att den mejeriförening, som behärskar mjölkmarknaden inom de fem mellansvenska länen, under perioden 1925—29 till landsortsavdelningarnas leverantörer kunde betala ett mjölkpris av 13.9 öre. Men under bokföringsåret 1937—38 kunde den endast betala 13.3 öre, detta trots genom rationalisering förbilligade omkostnader. Det visar, att jordbrukarna i de mellansvenska länen inte kunnat komma upp till det mjölkpris, som gällde åren 1925—29. Men i Norrland har man kommit upp till detta pris, och mjölken är dock jordbrukets huvudprodukt och av den mest avgörande betydelse för dess bärrighet. Av de jordbrukskreditsakkunnigas utredning framgår dessutom, att när det gäller jordbrukarnas skuldsättning, äro de norrländska jordbrukarna ingalunda de sämst ställda. Jag har velat nämna detta, då man här idag på högerhåll talar endast för en landsändas intressen. När herr Linderot tror, att man inte kan göra detta ärende till en politisk partifråga, misstar han sig. Vad som här än säges från bondeförbundshåll kommer helt säkert i högertidningarna i morgon att utmålas såsom fiendtligheter mot norrlänningarna. Det lönar sig därför inte, att jag här återigen betygar de mellansvenska jordbrukarnas stora intresse för att även de norrländska jordbrukarna skola få en god ekonomisk ställning, ty det kommer ändå att tolkas som en fiendlig inställning till det norrländska jordbruket från bondeförbundets sida. Det är inte fattigunderstöd, som jordbrukarna önska, utan sådan betalning för utfört arbete att samtliga jordbrukare i landet kunna erhålla rättvisa och likställighet.

Herr Carlström: Herr talman! En föregående talare yttrade, att de norrländska jordbrukarna få 5 à 6 öre pr kg mer för mjölken än jordbrukarna i södra Sverige. Jag antar, att det föreligger ett missförstånd. Det förhåller sig i själva verket på det sättet, att norrlänningarna visserligen få ett högt s. k. prisutjämningsbidrag, men detta utgår endast för den s. k. produktmjölken. Det är därför missvisande att anföra dessa siffror, om man vill få fram, hur mjölkregleringen fungerar i det stora hela, ty medel till prisutjämningsbidrag tagas ju bland annat ut i form av mjölkavgifter på den mjölk, som produceras på respektive orter. För Norrbottens vidkommande uppgick det bidrag till prisförhöjning, som vi så att säga utifrån erhöles av mjölkavgiftsmedel m. m., till i medeltal 2.6 öre pr kg för tiden januari—september 1938, om man slår ut det på hela den i mejerierna invägda mjölmängden. Det är ganska långt till de 5 à 6 öre, som en ledamot nyss talade om. Grundpriserna för mjölk, som levererades till mejerierna, varierade under januari till och med september 1938 mellan 15 och 16 öre. Om priserna i södra och mellersta Sverige skulle vara 6 öre lägre än i Norrland, skulle man här nere få endast 9 öre, och det är väl ändå inte med verkliga förhållandet överensstämmande.

Om statsbidrag till inköp av konstgödsel i Norrland. (Forts.)

Herr **Mannerskantz**: Med anledning av vad herr von Heland yttrade allra sist vill jag endast säga, att om det i högertidningarna i morgon står, att bondeförbundet gått emot det ifrågavarande anslaget, är det väl i alla fall sant.

Efter härmed slutad överläggning gjorde herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Gabrielsson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 15, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sin platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser. Herr talmannen förklarade därpå, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Carlström* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 68;

Nej — 44.

Därjämte hade 10 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vid förnyad föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 11 § 1 mom. förordningen den 22 juni 1934 (nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1939/40 till värme- och ventilationsanläggningar i operabyggnaden m. m.; samt

nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående ett av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1938 vid dess tjugofjärde sammanträde fattat beslut.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 2, i anledning av väckt motion om sänkning av rösträttsåldern vid politiska och kommunala val.

*Om sänkning
av rösträtts-
åldern.*

I en inom andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 6, av herr *Brädefors* m. fl. hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till sådan ändring i vallagarna, att rösträttsåldern vid samtliga politiska och kommunala val sänktes till 21 år, samt att detta förslag måtte föreläggas 1940 års riksdag.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på anförda skäl hemställt, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Linderot: Herr talman! Det tycks vara ett axiom, att varje förslag om sänkning av rösträttsåldern skall avslås. Jag tilltror mig inte förmåga att få någon enda av kammarens ledamöter att ändra uppfattning i den frågan. Det står alltså fast, att svensken icke *kan* välja riksdagsmän förrän vid 23 års ålder, och därför får jag väl nöja mig med att hoppas på en omdömesutveckling eller kanske en förbättrad skolundervisning här i landet eller någonting annat, som skulle kunna möjliggöra för de äldre ärade förtroendemen för svenska folket att gå med på att en 21-årig människa verkligen bör ha tillräckligt mycket omdöme för att få rösta i politiska och kommunala val.

Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till motionen.

Herr Strömberg: Jag ber, herr talman, att få erinra herr Linderot om att han presterar en något felaktig historieskrivning, när han söker göra gällande, att alla yrkanden om sänkning av rösträttsåldern avslagits. Så sent som år 1937 beslöto båda kamrarna en sänkning av rösträttsåldern från 27 till 23 år. Härigenom tillgodosågs visserligen icke socialdemokraternas gamla krav på sänkning till den rösträttsålder, som herr Linderot nu talat för, men vi nådde dock ett resultat, som innebar ett väsentligt steg i den riktningen. Därjämte vann man fördelen av en gemensam rösträttsålder på 23 år för samtliga allmänna val samtidigt som vi fått en gemensam valbarhetsålder på 25 år. Denna reform genomfördes så nyligen, att den för första gången tillämpades vid förra årets landstingsmannaval. Utskottet framhåller därför, såsom herr Linderot kunnat se, om han läst litet noggrannare, att »några omständigheter av beskaffenhet att nu motivera ett förändrat ståndpunktstagande från riksdagens sida icke inträffat».

Av dessa skäl, herr talman, har utskottet hemställt om avslag å den föreliggande motionen.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 3, i anledning av väckt motion angående införande vid kommunala val av institutet »röstning å annan ort».

*Om »röstning
å annan ort
vid kommunala
val.*

I en inom andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 186, av herr *Nilson* i Eskilstuna hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning om införande av institutet »röstning å annan ort» även vid andra val än val till riksdagens andra kammare.

Om »röstning å annan ort» vid kommunala val. (Forts.)

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på återopade grunder hemställt, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade anmälts av herrar *Björck, Nils Andersson, Fast och Mo-
sson*, som dock ej antytt sin mening.

Herr Andersson, Nils: Herr talman! Reservanterna i konstitutionsutskottet önskade, att utskottets utlåtande skulle uttrycka en bestämdare förhoppning om den närmare utredning »i sinom tid» av denna fråga, som departementschefen och riksdagen år 1934 antydde som behöflig, då reformen röstning på annan ort i fråga om riksdagsmannaval genomfördes. Majoriteten menade, att erfarenheterna av denna reform vid nästkommande andrakammarval, 1940, böra avvaktas och att Kungl. Maj:ts uppmärksamhet är fäst på frågan utan att någon fingervisning nu behöver ges av riksdagen.

Det har syns mig, att riksdagen bort kunna kosta på sig att uttala önskvärdheten av en utsträckning av denna reform. Det finns efter min mening starkt fog för att deltagande jämväl i kommunala val och inte minst landstingsmannaval bör kunna medges utan personlig inställelse i sådana fall, då det nu omöjliggöres eller i hög grad försvåras för många genom bortresa i tjänsteangelägenheter eller på annat sätt.

Reservanternas mening vann större gehör i utskottet än vad som framgår av att endast fyra namn finnas antecknade under den blanka reservationen, men av någon anledning blev det så, att halva styrkan »kom bort» vid justerings-sammanträdet.

Jag skall inte, herr talman, besvara med något yrkande, men jag har velat med några ord förklara reservationen och hoppas, att Kungl. Maj:t, trots att riksdagen nu inte vill understryka behovet av utsträckning av reformen röstning på annan ort, snart skall finna tiden inne att upptaga frågan till övervägande.

Herr Pettersson, Anton: Herr talman! När utskottet behandlade denna fråga, var man på det klara med att då ärendet var före sist med anledning av den kungliga propositionen nr 216 vid 1934 års riksdag, trycktes det särskilt på att utredningsmännen också hade uttalat sig för att man skulle kunna tänka sig, att röstning på annan ort även skulle kunna tillämpas vid landstingsmannaval, eventuellt också vid kommunala val, men de ansågo, att det för den delen skulle behövas en ytterligare utredning. Detta styrker också departementschefen under i propositionen nr 216, där han säger: »Vad angår de kommunala valen och elektorvalen har jag, efter samråd med chefen för socialdepartementet, i likhet med de sakkunniga funnit, att frågan om underlättande av deltagandet i dessa val för närvarande bör anstå och göras till föremål för ytterligare överväganden.»

Utskottet var av den bestämda meningen, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på denna fråga, men man måste givetvis avvakta resultatet av 1940 års riksdagsmannaval. Det är ju ingen idé att t. ex. nu tillsätta en kommitté. Utskottet ansåg, att den just inte skulle ha någonting att uträtta, förrän man sett, hur försöket 1940 utfaller. Detta är ju en sådan fråga, att om man skulle misstänka, att en regering inte skulle ha något intresse för den, så möter det inte hinder att föra fram den i en motion vid 1941 års riksdag. Jag är också övertygad om att ifall en proposition skulle framföras först vid 1942 års riksdag — vi ha ju kommunalval på hösten då — är det inte för sent att få frågan löst.

Om »röstning å annan ort» vid kommunala val. (Forts.)

Jag hoppas, att det med stöd av de erfarenheter man kan få vid nästa års riksdagsmannaval, skall kunna ordnas så, att detta institut kan tillämpas även vid en del andra val, och jag tror, att regeringen, såsom utskottet förväntar, har sin uppmärksamhet riktad på saken.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Björkman, Gustaf Adolf: Herr talman! Herr Nils Andersson ansåg, att det skulle ha varit lyckligt, om riksdagen kunnat kosta på sig att stryka under önskvärdheten av en utsträckning av rätten till röstning på annan ort. En utskottsmotivering kan innefatta mycket, och för min del vill jag säga, att denna utskottsmotivering inrymmer också min åsikt, nämligen att man bör för det första avvakta, vad Kungl. Maj:t efter utredning kan finna vara lämpligt, och för det andra vara mycket betänksam, när det gäller en utsträckning av denna rätt. Därför anser jag, att det var mycket lyckligt, att man kom till en motivering, som icke innebär något löfte från riksdagens sida eller någon önskan om utsträckning av systemet utan endast, att man skall avvakta en utredning.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Efter det överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till Stockholms frivilliga motorbåtsflottilj av fastigheten Djurö 1³¹ i Djurö socken av Stockholms län;

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad disposition av Gävle minfond;

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord;

nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gäldande av vissa haveri- m. fl. kostnader;

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för löjtnanten S. Sundgren att tillgodoräkna sig viss tid för placering i löneklass;

nr 50, i anledning av väckt motion angående skyndsamt omprövning av 1936 års försvarsbeslut m. m.;

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nybyggnad för länsstyrelsen i Västmanlands län;

nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disposition av statens järnvägar tillkommande ytterligare utdelning å bevakad fordran i Jönköping—Gripenbergs jernvägsaktiebolags konkurs; samt

nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av kostnader för kronans deltagande i utvidgad reglering av Skattungen och Oresjön i Dalälvens flodområde.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om visst undantag från stämpelpikt enligt förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften m. m., bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av bankoutskottets memorial nr 6, angående avskrivning av osäkra fordringar vid riksbankens avdelningskontor i Malmö och Luleå, bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets utlåtande nr 7, angående verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvaltning.

Punkten 1.

Lades till handlingarna.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets utlåtande nr 8, angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning.

Punkterna 1—3.

Lades till handlingarna.

Punkten 4.

Utskottets hemställan bifölls.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 9, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

*Om reglering
av brand-
personalens
arbetstid.*

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 15, i anledning av väckta motioner om lagstiftning rörande reglering av brandpersonalens arbetstid.

Andra lagutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen nr 171 i första kammaren, av herr *Theodor Magnusson* och herr *Heüman* samt nr 248 i andra kammaren av herr *Nilsson* i Göteborg m. fl.

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga sådana åtgärder, som kunde befinnas lämpliga för att brandpersonalens arbetstidsförhållanden skulle genom lagstiftning bliva reglerade.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att motionerna I:171 och II:248 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Herr Magnusson, Theodor: Herr talman! Jag skall be att få framföra min tacksamhet för den grundliga utredning, som utskottet har bestått motionen. Utskottet har ju också kommit till det resultatet, att synnerligen starka

Om reglering av brandpersonalens arbetstid. (Forts.)

skäl tala för att man skall komma fram till en reglering av arbetstiden även för brandmännen. Men när utskottet samtidigt kan hänvisa till att en sådan utredning praktiskt taget verkställles och att man kan ha anledning förvänta, att Kungl. Maj:t skall komma fram till en lösning av detta invecklade spörsmål beträffande den personal det här gäller, så har jag, herr talman, för tillfället intet yrkande att framställa.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt.

Föredrogos ånyo andra lagutskottets utlåtanden:

nr 16, i anledning av väckta motioner om ersättning av stat eller landsting till kommun för barns omhändertagande till skyddsuppfostran; samt

nr 17, i anledning av väckt motion om viss ändring i förordningen om livräntetillägg av statsmedel åt vissa livräntetagare enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 1, i anledning av väckt motion angående viss ändring i gällande författning om fiskefartygs sjösäkerhet och utrustning; samt

nr 2, i anledning av väckt motion angående utredning om vederlag till kommunerna för deras kostnader i anledning av barnavårdsnämndernas befattningar med vissa ärenden.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 92—95, 98, 100—102, 107—111, 115, 116 och 120 blevo desamma på begäran bordlagda.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av stadsplanlagen den 29 maj 1931 (nr 142);

nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1925 (nr 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område;

nr 67, i anledning av väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande ersättning till rättegångsbiträde i fri rättegång;

nr 68, i anledning av väckta motioner angående revision av lagstiftningen om kvinnas behörighet att innehava statstjänst och annat allmänt uppdrag;

nr 69, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 11 kap. 35 § rättegångsbalken;

nr 70, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 11 juni 1920 (nr 407) om barn i äktenskap m. m.; samt

nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag ur kyrkofonden för budgetåret 1939/40 för biträde vid handläggning av boställsärenden och vad därmed äger samband.

Anmälades och bordlades statsutskottets utlåtande nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till vissa byggnader för folkskoleväsendet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 1.22 e. m.

In fidem.

G. H. Berggren.
